

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра музики

ЗАТВЕДЖУЮ

Ректор



Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Корolenка

М.І. Степаненко

30 червня 2011 р.

ХОРОВИЙ КЛАС

навчальна програма
для студентів зі спеціальностей 6.010100, 7.010103 – Педагогіка і
методика середньої освіти. Музика,
6.020204 – Музичне мистецтво

Полтава-2011

Хоровий клас: навчальна програма курсу [для студ. спец. 6.010100, 7.010103 – Педагогіка і методика середньої освіти. Музика, 6.020204 – Музичне мистецтво] / Укл. Буць Н.М. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2011 – 20 с.

Рецензенти: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музики Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка **О. О. Лобач**

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології Полтавського національного університету імені В.Г. Короленка **А. І. Литвиненко.**

Рекомендовано вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Протокол №16 від 30.06.2011 р.

Пояснювальна записка

Хоровий спів – є однією з найбільш розповсюджених і загальнодоступних форм художньої діяльності людей. Його основним змістом є художньо-правдиве і багатогранне відображення життя людей, його думок, почуттів, світогляду та ідеалів.

Хорове мистецтво не тільки сприяє розширенню історико-культурного світогляду, задоволенню пізнавальних інтересів, розвитку інтелектуальних сил, творчих здібностей, національної свідомості, а й відкриває перед людиною перспективи нескінченного вдосконалення, прямування до істини, добра, краси, надає їй можливість емоційно-чуттєвого осягнення національних і загальнолюдських основ духовного буття.

Характерними особливостями хорового мистецтва є його високодуховна сутність, гуманістична спрямованість, демократичність, доступність, багатоголосна основа, багатство тембрових барв, взаємозв'язок музики і слова, який збільшує художньо-виразний потенціал жанру та посилює емоційно-естетичний вплив слухачів.

У сучасному навчально-виховному процесі хоровий спів є однією з основних форм музичного виховання підростаючого покоління. У зв'язку з цим першочерговим завданням вищих навчальних закладів є високопрофесійна вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва та керівників шкільних хорових колективів, яка здійснюється в межах курсу «Хоровий клас».

Хоровий спів виховує почуття колективізму, організованості та свідомої професійної дисципліни, розвиває вміння співати у вокально-хоровому колективі. Під час занять з хорового класу безпосередня участь студентів виховує співацький та диригентський характер.

У ході занять студенти здобувають навички орієнтації у загальному хоровому звучанні: вчать слухати всі хорові партії, аналізувати якість звучання хору в цілому. Під час аналізу почутого звучання студент розвиває творче мислення та активність, інтерес до професії вчителя музичного мистецтва.

Мета курсу – підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації та здійснення вокально-хорової діяльності в умовах класної, позакласної та позашкільної роботи.

Основні завдання курсу:

1. Вивчення високохудожнього репертуару, різнохарактерного за змістом, жанром і стилем, що сприятиме, естетичному і духовному вихованню майбутніх вчителів.

2. Підвищення рівня художнього та музично-естетичного розвитку студентів через ознайомлення з різноманітними творами української та зарубіжної хорової музичної культури.

3. Розвиток та вдосконалення вокальних, слухових та вокально-хорових навичок: володіння співочим диханням і прийомами звукоутворення; інтонування партитури внутрішньо; розвиток мелодичного та гармонічного слуху, почуття ритму, музичної пам'яті; відпрацювання навичок ансамблевого співу.

4. Прищеплення навичок свідомого, активного, глибокого, реалістичного і художнього виконання хорових творів через розкриття ідейно-художнього змісту, виявлення засобів музичної виразності, обґрунтування диригентсько-виконавської інтерпретації.

5. Оволодіння методами і прийомами вокально-хорової роботи та диригентською майстерністю на заняттях хорового класу.

6. Набуття практичних навичок концертно-виконавської діяльності хорового колективу в процесі концертних виступів під керівництвом викладача та студентів-випускників.

7. Оволодіння навичками організаційної роботи з хором, яка включає питання створення хорового колективу, його компетенції, добору репертуару, проведення репетицій і концертних виступів та інші.

Всі ці завдання взаємопов'язані і реалізуються у навчально-виховному процесі.

Саме хоровий клас визначає загальний рівень музично-теоретичної та вокально-хорової підготовки випускників і

вимагає найтіснішого зв'язку зі спеціальними музичними дисциплінами (постановкою голосу, хорознавством, диригуванням, теорією музики, гармонією, методикою музичного виховання, історією музики, історією української музики та ін.) Завдяки курсу «Хоровий клас» досягається цілісність у формуванні професійних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Особливої уваги у роботі з хором заслуговує проблема добору репертуару, який впливає на навчально-виховний процес. На його основі відбувається виховання музично-естетичного смаку студентів, формування їх світогляду, накопичення музично-теоретичних знань і вокально-хорових навичок. При підборі творів необхідно дотримуватись принципів систематичності, послідовності, доступності, єдності художнього і технічного, враховувати їх виховний потенціал.

Необхідною умовою творчого зростання хорового колективу і формування вокально-хорових і диригентських умінь і навичок є включення до репертуару зразків вітчизняної та зарубіжної класики, української народнопісенної творчості, творів сучасних композиторів.

Важливе значення у роботі з майбутніми вчителями музичного мистецтва має вивчення і виконання шкільного пісенного репертуару, хорових творів для дітей, що у майбутньому допоможе їм у практичній діяльності.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КУРСУ «Хоровий клас»

У результаті вивчення курсу студент повинен *знати*:

- провідну мету й завдання власної музично-педагогічної діяльності;

- принципи добору дидактично доцільного мистецького матеріалу, спираючись на закономірності естетичного та музичного розвитку особистості;

- вікові психофізичні особливості вокальних можливостей, музичних здібностей, музичного сприйняття виконавців;

- специфіку відтворення хорових творів різних епох, художніх напрямів, стилів, жанрів з урахуванням особливостей їх сприймання аудиторією;

- основи вокально-хорової, хормейстерської роботи.

Студент повинен оволодіти такими практичними *вміннями та навичками*:

- виконувати твори різні за стилем, формою та жанром;
- самостійно працювати з хором колективом (розспівування колективу, контроль за інтонацією, стросом, ансамблем, дикцією, тембром, диханням, керувати темпом, динамікою, агогікою, штрихами, фразуванням);
- реалізувати задум композитора засобами диригентської техніки;
- інтонувати хорові партії внутрішнім слухом;
- робити виконавський та вокально-хоровий аналіз музичного твору;
- створювати позитивну атмосферу на репетиціях.

ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Вокальна робота є важливим розділом методики роботи з хором, яка спрямована на виховання у всіх учасників хору правильних і єдиних навичок культури звуку: співацького дихання, звукоутворення, дикції.

Окрім основних вокальних навичок, необхідною умовою художнього хорового виконавства є відпрацювання специфічних хорових засобів виразності – строю та ансамблю. Досягнення загального ансамблю в хорі вимагає від студентів наступних вмінь та навичок:

- слухового відчуття, вміння співати хорову партію в єдиній вокальній позиції, особливо у кантіленному творі, володіння методом вокалізації (розспівування голосних);

- динамічного відчуття – оволодіння градацією нюансів від піано до потужного fortissimo, без форсування звуку;

- відчуття певного способу звуковидобування (легато, нон легато, марка то, сфорцандо), свідоме виділення логічних наголосів, фраз, чітка вимова поетичного тексту відповідно емоційним особливостям твору;

- відчуття тембрового забарвлення голосів, де краса звучання і сила голосу повинні пристосовуватися до загального хорового ансамблю;

- відчуття метроритмічної організації звуків у часі є важливим фактором ансамблю та художньої виразності в роботі з хором колективом.

Робота над вокально-хоровими навичками повинна проводитися комплексно, з дотриманням принципу поступового ускладнення поставлених перед хором завдань. До освоєння нових, більш складних навичок, потрібно переходити тільки після закріплення раніш набутих.

Різноманітні форми роботи у хоровому класі допомагають студентам набути певного обсягу слухових уявлень, оціночних міркувань, опанувати необхідною сумою елементів вокально-хорової техніки, своєчасно реагувати на якість виконання (зіставлення уявне та реальне звучання), створюють умови для

досягнення в хоровому колективі єдності усіх елементів художнього хорового звучання.

Навчальними планами передбачається проведення на V курсі державного екзамену з диригування. На екзамені здійснюється перевірка знань, умінь та навичок студентів у галузі вокально-хорової роботи та диригентської справи. ДЕК є підсумком діяльності хорового колективу у важливій справі – підготовці учителів музичного мистецтва та керівників шкільних колективів.

На V курсі змістом роботи студентів є самостійна підготовка хорового твору з програми з навчальним хором і виступ на державному екзамені. Для забезпечення правильної організації та успішного проведення практики з керівництва хором необхідно добирати репертуар відповідно до завдань курсу можливостей хорового колективу, рівня підготовки студентів.

Твір, обраний для практичної роботи з хором, повинен бути опрацьований студентом за наступним планом:

1. Аналіз твору:

- історико-естетичний аналіз (тематика, ідея твору, інформація про авторів музики тексту, епоху, в яку вони жили і працювали, місце даного твору у творчості композитора);
- музично-теоретичний аналіз (жанрова основа, форма, тематизм, склад викладення, гармонія, метроритм);
- вокально-хоровий аналіз (тип та вид хору, стрій, теситура та діапазон партій, дихання, звукоутворення, дикція, ансамбль);
- виконавський аналіз (характер і стиль виконання, значення засобів художньої виразності: темпу, динаміки, фразування, ритму, кульмінацій; труднощі виконання).

2. Диригентсько-технічне забезпечення хорової партитури: вивчення партитури напам'ять, вміння голосом виразно і правильно виконувати всі хорові партії, диригувати хоровими партіями переміною то правою, то лівою рукою, паралельно показувати колективу, або грати вільною рукою голоси на фортепіано.

3. Підготовка партитури для роботи хорового колективу: внесення цифрових позначень тактів, точної підтекстовки, усіх виконавських нюансів.

Під час вивчення хорового твору з навчальним колективом на державний екзамен студентам рекомендуємо наступний план:

- 1) ознайомлення з текстом і музикою твору. Аналіз змісту, розкриття художнього образу;
- 2) розспівування хору в характері твору, настроювання в тональності;
- 3) робота з окремими хоровими партіями та окремими учасниками хору над правильним виконанням мовного та музичного тексту, над організацією правильного дихання, звуковедення, різними видами часткового ансамблю;
- 4) робота як з групою хорових партій так і в цілому з хором над чистотою строю, дикцією, нюансами, ансамблем;
- 5) робота над стилем виконання твору та дотриманням усіх засобів художньої виразності для передачі художнього образу.

Запропонована методична послідовність може змінюватися. Це залежить від досвіду та рівня підготовки студентів, кваліфікації хору, від ступеню складності твору, який вивчається.

При розборі та технічному засвоєнні твору не можна уникати художньо-виконавського аспекту. На початковому етапі роботи над твором рекомендуємо застосовувати образні порівняння, співставлення, які є необхідними для використання у роботі над технічними прийомами у процесі його художнього опрацювання.

Працюючи над твором, студент повинен застосовувати не тільки диригентську техніку, а й допоміжні засоби: усні зауваження та показ голосом. Усні зауваження мають бути короткими, містити конкретні завдання і підкріплюватись виразним, інтонаційно чистим співом. Необхідно, щоб студент міг відтворювати недоліки у співі хористів і показати приклад правильного звучання. Ці вміння є також обов'язковими у роботі з дитячим колективом.

ОРІЄНТОВАНИЙ РЕПЕРТУАР

Балада про синів. Муз. Г. Левченка, О. Чухрая, сл. Л. Вернигори
Бандуристе, орле сизий. Муз. Я. Орлова, сл. Т. Шевченка
Бах Й.- Гуно Ш. Ave Maria
Бородін О. Хор з опери «Князь Ігор» «Улетай на крильях ветра»
Бортнянський Д. Богородице, до Тебе прибігаємо
Бортнянський Д. Достойно есть
Буду милого ждять. Муз. Г. Левченка, слова народні
В лісі є зелена хата. Муз. І. Кириліної, сл. П. Воронька
Ведель А. Да ісполняться
Вербовая дощечка. Українська народна пісня, обр.
А. Авдієвського
Верді Дж. Хор «Кто там с победой к славе...» з опери «Аїда»
Верді Дж. «Ты прекрасна, о Родина наша»
Веснянка. Муз. В. Філіпченка, сл. А. Навроцького
Весняний шум. Українська народна пісня, обр. А. Авдієвського
Вівальді А. Gloria
В кінці греблі. Українська народна пісня, обр. Г. Левченка
Вітре буйний. Муз. В. Захарченка, сл. Т. Шевченка
Гершвін Дж. Колискова Клари з опери «Поргі і Бесс». Переклад
для хору П. Лиманського
Гершвін Дж. Хлопай в такт
Глюк Х. Свято хору
Гулак-Артемівський С. Хор «Блаженний день, блаженний час» з
опери «Запорожець за Дунаєм»
Дакен К. Зозуля. Переклад для хору П. Т. Лиманського
Данькевич К. Хор «Чорний крук» з опери «Богдан
Хмельницький»
Даргомижський О. Хор «Любо нам...» з опери «Русалка»
Даруйте музику. Муз. Е. Сокольської, сл. В. Степанова
Де вітер землю голубить. Муз. І. Карабіца, сл. В. Губарця
Дим. Муз. Дж. Керна, сл. О. Хобарха
Думи мої, думи. Сл. Т. Шевченка, обр. Є. Козака
Дударик. Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича
Є на світі казка. Муз. Б. Яновського, сл. Б. Стельмаха

Зацвіла в долині. Муз. А. Філіпченка, сл. Т. Шевченка
Їхав козак за Дунай. Українська народна пісня,
обр. А. Гнатишина, переклад для народного хору Г. Левченка
Колодязний журавель. Муз. В. Ільїна, сл. Ю. Рибчиносського
Котику сіренький. Українська народна пісня, обр. М. Веріків-
ського
Левченко Г.С. Народна симфонія
Левченко Г.С. Українська симфонія
Леонтович М. Хор №17 з опери «На русалчин Великдень»
Пливе човен. Муз. М. Лисенка, слова народні. Переклад для
хору В. Дерев'янка
Людиг М. Ліс
Людкевич С. Гагілка
Молитва. Муз. М. Ведмері, сл. К. Перелісної
Музика землі. Муз. І слова О. Житинського
Немає України без калини. Муз. М. Ведмері, сл. Г. Клюка
Не сходило в ранці сонечко. Українська народна пісня,
обр. І. Бідака
Ой гай мати, гай. Муз. Г. Левченка, слова народні
Ой гиля, гиля, гусоньки на став. Українська народна пісня,
обр. Г. Левченка
Ой за гаєм зелененьким. Українська народна пісня,
обр. Г. Левченка
Ой зацвіли фіалочки. Українська народна пісня,
обр. С. Людкевича
Ой, ковалю Марку. Українська народна пісня,
обр. П. Лиманського
Ой на Івана, на Купала. Українська народна пісня,
обр. А. Авдієвського
Ой не розвивайся та сухий дубе. Українська народна пісня,
обр. Г. Левченка
Од села до села. Сл. Т. Шевченка, муз. Г. Левченка
Ой сивая зозуленька. Українська народна пісня,
обр. М. Леонтовича
Ой, у полі дві тополі. Українська народна пісня,
обр. П. Лиманського

Ой у полі нивка. Українська народна пісня, обр. Г. Левченка
 Ой ходить сон. Українська народна пісня, обр. П. Лиманського
 Ой хто, хто Миколая любить. Українська народна пісня,
 обр. П. Лиманського
 Ой чого ти почорніло. Муз. А. Литвинова, сл. Т. Шевченка
 Острою секирой. Муз. М. Речкунова, сл. А. Товстого
 Реве та стогне Дніпр широкий. Сл. Т. Шевченка, музика
 народна. Обр. Г. Левченка
 Перголезі Дж. Stabat mater
 Прилетіла перепілонька. Українська народна пісня,
 обр. Л. Ревуцького
 Посміхайтеся. Муз. М. Осадчого, сл. А. Дмитрука
 Пролісок. Муз. Г. Майбороди, сл. В. Сосюри
 Пряля. Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича
 Римський-Корсаков М. «Не ветер вея с высоты»
 Світанок. Муз. В. Верменича, сл. А. Каструка
 Сен-Санс К. Болеро
 Сен-Санс К. Лебідь
 Сіно моє сіно. Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича
 Соневицький І. Під твою милість. Переклад для хору
 П. Лиманського
 Сонце заходить. Сл. Т. Шевченка, сл. В. Іконника
 Сонячні дощі. Муз. К. Мяскова, сл. Б. Чіпа
 Співають діти. Муз. І. Кириліної, сл. Л. Гнатюк
 Справжній друг. Муз. Б. Савельєва, сл. М. Пляцковського
 Стоїть гора високая. Сл. Л. Глібова, музика народна. Обр.
 Г. Левченка
 Сусідка. Українська народна пісня, обр. Я. Яциневича
 Ти капуста, ти розсада. Українська народна пісня,
 обр. Г. Левченка
 Цвіт землі. Муз. О. Злотника, сл. М. Сингаївського
 Цвіте терен. Українська народна пісня, обр. А. Авдієвського
 Чуєш, брате мій. Українська народна пісня, обр. А. Авдієвського
 Шевченко С.А. Концерт для хору, фортепіано та оркестру «Ой у
 лузі та ще й при березі». Хорова версія Г.С. Левченка
 Шуман Р. Мрії

Щедрик. Українська народна пісня, обр. М. Леонтовича
 Якби мені черевички. Сл. Т. Шевченка, обр. Є. Козака
 Як чудово запахли троянди. Муз. В. Верменича,
 сл. О. Новицького
 Яциневич Я. Богородице Дево, радуйся
 Deer river. Нігретянська народна пісня, обр. Т. Попова

СПИСОК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Білявський Е. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі /
 Е. Білявський. – К. : Музична Україна, 1984. – 40 с.
2. Восприятие музыки: сборник статей / [сост.
 В.Н. Максимов]. – М. : Музыка, 1980. – 256 с.
3. Гайдамака В. Сповитий вітрами / В. Гайдамака. – Полтава :
 Видавництво Дексі-прінт, 2004. – 188 с.
4. Дем'яно Н.Ю. Основи хорознавства і методика роботи з
 хором: навчальний посібник [для студентів середніх
 спеціальних і вищих закладів освіти] / Н.Ю. Дем'яно. –
 Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2004. - 95 с.
5. Живов В.Л. Трактовка хорového произведения /
 В.Л. Живов. – М.: Советская Россия, 1986. – 127 с.
6. Знаменська О.В. Культура мови у співів / О.В. Знаменська.
 – К. : Державне видавництво образотворчого мистецтва і
 музичної культури УРСР, 1959. – 158 с.
7. Іщенко Ю.Я. Хорові твори без супроводу / Ю.Я. Іщенко. –
 К. : Музична Україна, 1985. – 88 с.
8. Ильин В. Очерки истории русской хоровой культуры /
 В. Ильин. – М. : Советский композитор, 1985. – 232 с.
9. Корчагин А.С. Воспитательная работа в самостоятельном
 художественном коллективе: учебное пособие [для
 студентов культурно-просветительских вузов культуры и
 искусств] / А.С. Корчагин. – М. : Просвещение, 1984. –
 224 с.
10. Лащенко А. З історії київської хорової школи /
 А. Лащенко. – К. : Музична Україна, 2007. – 197 с.
11. Лащенко А. Хоровая культура: аспекты изучения и
 развития / А. Лащенко. – К., 1989. – 130 с.

12. Левченко Г.С. Сольфеджіо на основі народних пісень Полтавщини: посібник для музично-педагогічних навчальних закладів / Г.С. Левченко. – Полтава : ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2002. – 142 с.
13. Левченко Г.С. Спогади. Роздуми. Погляди. Поради: художньо-методичні нариси / Г.С. Левченко. – Полтава : ПФ «Форпіка», 207.- 108 с.
14. Лиманський П.Т. Використання образно-художньої мови в роботі з молодіжним шкільним хором: методичні рекомендації / П.Т. Лиманський, Є.І. Тягло. – П. : ПДП імені В.Г. Короленка, 1992. – 15 с.
15. Лиманський П.Т. Самостійна робота студентів з хорового диригування: навчальний посібник / П.Т. Лиманський. – Полтава : ПДП імені В.Г. Короленка, 2000. – 76 с.
16. Лиманський П.Т. Формування музичної культури майбутнього вчителя: методичні рекомендації / П.Т. Лиманський, Є.І. Тягло. – Полтава : ПДП імені В.Г. Короленка, 1993. – 15 с.
17. Маценко П. Нариси до історії української церковної музики / П. Маценко. – К. : Музична Україна, 1994. – 152 с.
18. Методичні рекомендації по розспівуванню народного хору / [укл. А. Авдієвський]. – К., 1976. – 22 с.
19. Митці України: енциклопедичний довідник / [за ред. А.В. Кудрицького]. – К. : Українська енциклопедія імені М. Бажана, 1992. – 848 с.
20. Музыкальный энциклопедический словарь / [гл. ред. К.В. Келдыш]. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 672 с.
21. Молдавин М. Народний підголосковий спів / М. Молдавин. – К. : Музична Україна, 1980. – 86 с.
22. Пархоменко Л.О. Українська хорова п'еса / Л.О. Пархоменко. – К. : Наукова думка, 1979. – 218 с.
23. Педагогическая направленность внеучебной музыкально-эстетической деятельности студентов: методические рекомендации / [ред. Г.М. Падалки]. – К., 1986. – 68 с.

24. Полтавщина: енциклопедичний довідник / [за ред. А.П. Кудрицького]. – К. : Українська енциклопедія імені М. Бажана, 1992. – 1022 с.
25. Попов С.В. Организационные и методические основы работы самодеятельного хора / С.В. Попов. – М. : Музгиз, 1961. – 121 с.
26. Раввінов О. Методика хорового співу в школі / О. Раввінов. – К. : Музична Україна, 1969. – 129с.
27. Работа с хором: методика, опыт / [сост. Б.Г. Тевлин]. – М. : Профиздат, 1972. – 207 с.
28. Соколов В. Работа с хором / В. Соколов. – М., 1967. – 228 с.
29. Соколов В. Школа хорового пения для школьников среднего и старшего возраста / В. Соколов, В. Попов, Л. Абеляр. – М : Музыка, 1971. – Вып. 2. – 221с.
30. Стулова Г.П. Хоровой класс: теория и практика вокальной работы в детском хоре / Г.П. Стулова. – М. : Просвещение, 1988. – 126 с.
31. Струве Г.А. Школьный хор: книга для учителя / Г.А. Струве. – М. : Просвещение, 1981. – 191 с.
32. Хомутова Л. Создание художественного вокально-сценического образа / Л. Хомутова. – Дніпропетровськ: Пороги, 1995. – 53 с.
33. Хоровий клас і практика роботи з хором: програма навчального курсу / [укл. Н.Ю. Дем'янюк, С.О. Подворна]. – Полтава : ПДП імені В.Г. Короленка, 1996. – 24 с.
34. Хоровая миниатюра / [сост. П. Левандо]. – Л. : Музыка, 1980. – 71 с.
35. Хоровое исполнительство: сборник статей / [сост. О.П. Коловский, П.П. Левандо, К.А. Ольхов, Н.В. Романський]. – М.: Музыка, 1977. – Вып. 3. – 142 с.
36. Хоровой концерт / [сост. К.А. Ольхов]. – М. : Музыка, 1966. – Вып. 7. – 48 с.
37. Чеспоков П. Хор и управление им / П. Чеспоков. – М. : Музгиз, 1961. – 240 с.

38. Хміль Ю.К. Хорове аранжування: навчальний посібник [для студентів музично-педагогічних факультетів] / Ю.К. Хміль – К. : НПУ, 1997. – 30 с.
39. Шамина Л. Специфика учебно-воспитательной работы в фольклорных певческих коллективах: методическое пособие / Л. Шамина, С.Л. Браз, М.В. Медведева, Л.Л. Куприянова. – М., 1984. – 103 с.
40. Шамина Л. Работа с самодеятельным коллективом / Л. Шамина. – М. : Музыка, 1983. – 176 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

РЕПЕРТУАРНІ ЗБІРНИКИ:

1. Бетховен Л. Песни для детей и юношества / [сост. М.П. Андреева] / Л. Бетховен. – М. : Музыка, 1979. – 24 с.
2. Библиотека студента-хормейстера. – М. : Музыка, 1976. – Вып. 13. – 44с.
3. Библиотека хормейстера: произведения для смешанного, женского и мужского хоров / [сост. Р.Ю. Моисеева]. – М. : Музыка, 1985. – Вып. 50. – 48 с.
4. Болгарський А. Хоровий клас і практика роботи з хором: навчальний посібник [для музично-педагогічних відділень педагогічних училищ.] / Болгарський А., Сагайдак Г. – К. : Музична Україна, 1987. – 240 с.
5. Бородин А.П. Хоры из оперы «Князь Игорь» / А.П. Бородин. – М. : Музыка, 1983. – 60 с.
6. Бражникова Л.Д. Рідна Україна: музична збірка / Л.Д. Бражникова. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2008. – 31 с.
7. Бриттен Б. Избранные хоры / [сост. Б.Г. Тевлин] / Б. Бриттен. – М. : Музыка, 1980. – 76 с.
8. Весняная капель: хоры для детей и юношества. – М. : Советский композитор, 1981. – 64 с.
9. Григоренко В. Настроения: Хоры без сопровождения / В. Григоренко. – М. : Советский композитор, 1981. – 60 с.

10. Детский хор на бис: американская тетрадь №1 / [сост. А. Алексеева]. – Санкт-Петербург, 2004. – 50 с.
11. Завгородній Я.І. Українські народні пісні для хору без супроводу / Я.І. Завгородній. – К. : Мистецтво, 1963. – 11 с.
12. Козак Є. Т. Українські народні пісні для хору без супроводу / Є.Т. Козак. – К. : Музична Україна, 1974. – 40 с.
13. Козак Є.Т. Хорові твори / Є. Т. Козак. – К. : Музична Україна, 1977. – 40 с.
14. Коломієць А. Хорові твори без супроводу / А. Коломієць. – К. : Музична Україна, 1978. – 63 с.
15. Котенко К.І. Хорові твори без супроводу / К.І. Котенко. – К. : Музична Україна, 1986. – 72 с.
16. Левченко Г.С. Червона калина - полтавська земля: полтавська земля: збірник творів з репертуару українського народного хору «Калина» / Г.С. Левченко. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2000. – 167 с.
17. Левченко Г.С. Хорове диригування: навчальний посібник / П.Т. Лиманський, Є.І. Тягло. – Полтава: ПДП імені В.Г. Короленка, 1995. – Вип. І. – 124 с.
18. Леонтович М. Два хори / М. Леонтович. – К.: Музична Україна, 1993.-12 с.
19. Леонтович М.Д. Хорові твори на народнопісенні теми / М. Леонтович. – К. : Музична Україна, 1987. – 22 с.
20. Лиманський П.Т. Обробки українських народних пісень та переклади для академічного хору / П.Т. Лиманський. – Полтава : ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2001. – 36 с.
21. Лиманський П. Т. Хорове диригування: навчальний посібник / П. Т. Лиманський, Є.І. Тягло. – Полтава: ПДП імені В.Г. Короленка, 1998. – Вип. II. – 182 с.
22. Лятошинський Б. П'ять мішаних хорів без супроводу / Б. Лятошинський. – К. : Мистецтво, 1964. – 15 с.
23. Майборода Г. З живих джерел: хорові обробки українських народних пісень / Г. Майборода. – К. : Музична Україна, 1988. – 56 с.

24. Малюкова Т.С. Хорові твори / Т.С. Малюкова. – К. : Музична Україна, 1989. – 72 с.
25. Молоді голоси: збірка творів для хору / [упор. В. Богатирьов, Ж. Косинський]. – К. : Музична Україна, 1978. – 96 с.
26. Поет самодіяльний вокальний ансамбль / [сост. С. Грибков, В. Модель.] – Л. : Музика, 1982. – Вып. 5. – 68 с.
27. Полифонические произведения для детского и юношеского хора / [сост. Б.Г. Тевлин]. – М. : Музыка, 1977. – 48 с.
28. Потапенко Г. Хоры / Т. Потапенко. – М. : Советский композитор, 1979. – 48 с.
29. Птица К. Хрестоматія по техніке хорового дирижування / К. Птица. – М., 1963. – Вып.1 – 175 с.
30. Рубин В.И. Хоры без сопровождения / В.И. Рубин – М. : Советский композитор, 1978. – 68 с.
31. Рудницька О. Вчись цінувати прекрасне / О. Рудницька. – К. : Музична Україна, 1983. – 111 с.
32. Салманов В. Избранные хоры / В. Салманов – Л. : Музыка, 1981. – 88 с.
33. Свиридов Г.В. Хоровые произведения / Г.В. Свиридов. – М. : Советский композитор, 1982. – 198 с.
34. Співає хор молодших класів: репертуарно-методичний посібник / [упор. І.О. Зеленський]. – К. : Музична Україна, 1976. – 141 с.
35. Співає хор старших класів: репертуарно-методичний посібник / [упор. І.О. Зеленський]. – К. : Музична Україна, 1977. – 141 с.
36. Співає школьний хор: репертуарний збірник / [упор. В.М. Островський]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 87 с.
37. Полинула Ч. Діточка: українські народні пісні для дітей / [упор. А. Вещцагіна]. – К. : Музична Україна, 1983. – 64 с.

38. Твори для дитячого хору / [упор. С. Крижанівський]. – К. : Музична Україна, 1975. – Вып. 3. – 52 с.
39. Україна співає. – К. : Музична Україна, 1974. – Вып. 7. – 78 с.
40. Українські народні пісні для хору без супроводу / [укл. В. Уманець]. – К.: Мистецтво, 1965. – 52 с.
41. Хоровая песня без сопровождения / [сост. П. Левандо]. – М. : Музыка, 1987. – 63 с.
42. Чесноков П. Три хора для смешанных голосов без сопровождения фортепиано / П. Чесноков. – М. : Музыка, 1971. – 39с.
43. Шамо І. Хорові твори на вірші Л. Українки / І. Шамо. – К. : Музична Україна, 1983. – 36 с.
44. Штогаренко А. Хорові твори / А. Штогаренко. – К. : Музична Україна, 1972. – 16 с.

Сайти в Інтернет

- <http://ru.wikipedia.org/wik>
- <http://www.pisni.org.ua/persons>
- <http://songoodmusic.narod.ru/classic>
- <http://www.gnesin.ru/teach>
- [http://www.music.com.ua/\(інформація про музичне життя в світі\)](http://www.music.com.ua/(інформація про музичне життя в світі))
- <http://wrestler.8m.com/obuch.htm>
- <http://www.gromko.ru/dict/people/>
- <http://www.catalog.alledu.ru/predmet/music/>
- <http://www.classic.net.ua/>
- <http://www.music4.ru/>
- <http://muz.by.ru/rus.html>
- <http://zirka.wallst.ru>
- <http://www.unimax.narod.ru/home.htm>
- <http://test.catalog.alledu.ru/predmet/music/>
- <http://wrestler.8m.com/obuch.htm> (навчальні програми)

Сайти класичної музики:

<http://classics.ptt.ru/bio/>
<http://classic-u.narod.ru/>
<http://www.classic.net.ua/>
<http://www.cl.mmv.ru/>
<http://abc-guitar.narod.ru/index.htm>
<http://midiclassic.narod.ru/>

Енциклопедії:

<http://www.gromko.ru/dict/people/> (музична енциклопедія)
<http://www.music4u.ru/>
<http://muz.by.ru/rus.html>
<http://slovari.yandex>
<http://library.gpntb.ru>

Класичні твори в Internet:

<http://mp3.mmv.ru/>
<http://ra.mmv.ru/links.html>

Сайти нотних бібліотек:

<http://notes.tarakanov.net/>
<http://nlib.narod.ru/index.html>
<http://muslib.mmv.ru/>

Зміст

Пояснювальна записка	3
Основний зміст курсу «Хоровий клас»	6
Планування навчального процесу зі студентами	7
Орієнтований репертуар	10
Список навчально-методичної літератури	13
Список рекомендованої навчальної літератури: Репертуарні збірники	16
Сайти в Інтернет.....	19
Зміст	20